

zijn nota. Het diende uiteraard n kerken en zen- die zich sterk er- icht moet zijn den mensch; als bemoeienis van hheid". De kerk namische kracht In de kerk moet komende Messi- biliteit heerscht, chillende „dien- komen met een madering (ap- aspect van zijn

schetsen vinden eel terug.

de kerk, ja tot den dienst des on-kerkelijk. Im- ende bepaling te alles wil samen- Mt beteekent een o d e r n i s m e. ren voor oogen opleiden door ze- centen van ver- bedoeling, dat ingewakkerd zal schelijken geest hheid van Gods enaren van het- ouwen elkander umanistisch be- lijk begrip) zul- rij niet de voor- en theologieën len van den te- ologische School s e r o p g e- den aande anvaarde m o n d t e et tot grootste- doorbraak van t allereerste en in dezen revo- e, volle, scherpe omp af en delgt informatie dat er, en, nog is, lang-

het bestrijken rk, tot den ak- brengt de kerk thode van zelf- iding toe gege- staan van het ttig als de staat ngsterreinen tot de kerk niet op rd laat schijnen. istus droeg Zijn allen alles wat rijkt elk onder-

s Zijn kerk niet, een organisatie, het leven rege- at Zijn kerk een g eener christe- s der kerk heb- namen en instel- rwijs, landbouw, en te roepen"). i ook weer zeer iet Woord! Deze is toe nooit vol- icht op te concen- om, dan leidt dit wijs van! — tot ar eenige taak: anger hoe meer t een verkerke- iërarchie bevor- aakt. Het ambt bt, heeft de roe- ygen allerlei cul- a. En zodra er dāar het ambt jveren voor het g, de kerkeraad, prediken. Door s t o t z i j n (alomvattende (D. L. R. III/IV, acht (efficiencia)

shiedenis van de

waren tegen de it en schooldienst

conferentie van Makassar, waarover hierna iets ge- zegd zal worden, was noodzakelijk. Allereerst om het totstandkomen van deze conferentie en haar besluiten beter te begrijpen. Maar ook om de aandacht erop te vestigen hoe de afbuiging van Gods Woord in de zen- ding ongeremd verder gaat. Ook wij hebben schuld ten aanzien van Indië. Immers zelf hebben wij de kerk, ons aller moeder, te laat ontdekt en daarom voor den oorlog versuimd om krachtig Indië terug te roepen van de veelgeprezen breedheid, die in werkelijkheid verval was. De beste wijze om onze schuld aan Indië af te lossen is: thetisch in woord, maar vooral met- terdaad de juiste richting aanwijzen, die de reforma- torische zending gaan moet.

Sneek.

C. v. d. WAAL.

VITRINGA

UIT DE HISTORIE

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden IX

12. Ingeval nu, zegt Vitringa, de dienaren van Chris- tus bevinden, dat er verderfelijke dwalingen worden verbreid, met den grondslag van 't geloof in strijd, dan weten ze zich geroepen om de auteurs van deze valsche leeringen over hun dwalingen te vermanen, te trachten hen door weerlegging, door strikte bewijs- voering, door disputeeren op den rechten weg terug te brengen. Indien deze pogingen hun verwachtingen teleur- stellen, onthouden ze zich niet van een publieke be- slissing. Want een gemeenschap kan niet in stand blijven zonder tucht: alle tucht houdt in een (rech- terlijke) beslissing. Geen gemeenschap is zonder wet. De wet heeft geen kracht en doet geen nut zonder (rechterlijke) beslissing. De wet eener godsdienstige gemeenschap omvat zoowel wat geloofd als wat ge- daan moet worden; in de kerk moet voor het aan- gezicht Gods een beslissing vallen zoowel over de afwijkingen inzake de leer, als inzake de zeden.

De vrees voor mogelijke scheuring, zoo betoogt Vi- tringa verder, mag niemand van het nemen eener kerkelijke beslissing terughouden; hij citeert in dit verband 1 Joh. 2:19; Hand. 15:28; 1 Tim. 1:20; 2 Tim. 2:16; Rom. 16:17; Fil. 3:2; Tit. 3:10; 2 Joh. 10; Openb. 2:2; 3:20.

Men zal dus verstaan, dat er in kerkelijke of sy- nodale vergaderingen, waarop men een plechtige uit- spraak doet inzake het geloof, niets verkeers is. En stellig is er niets in, dat afkeuring verdient, indien men de kwestie billijk overweegt en beschouwt. Toch vrees ik, dat ik, het recht der kerk in dit stuk hand- havend, mij groot misnoegen op den hals haal. Want onder U zullen er allicht enkelen zijn, bij wie de ge- dachte zal oprijzen, dat ik behoort tot dat slag men- schen (en zeker niet het beste slag) die welgevallen vinden in een kwellende recherche- en onderzoekings- dienst nopens geloofszaken; die hun broeders om het minste verschil inzake de aangenomen leer voor de kerkelijke rechtbanken begeeren te sleepen; hen, zoo

ze onderwerping weigeren, als ketters te brandmer- ken en te boek te stellen; banvonnissen tegen hen te bliksemen; hen bloot te stellen aan het publieke mis- noegen; de haat en vervolging der christelijke konin- gen, vorsten en magistraten tegen hen aan te wak- keren en andere dingen, nog schrikwekkender, welke niet Goddelijke, maar duivelse drift vleeschelijke menschen aanraadt.

Doch ik, zegt Vitringa, ben door Gods genade an- ders, mijn ligging is stellig zóó niet. Ik heb een af- keer van dusdanig streven en van een dergelijken op- zet, die niet alleen strijden met de christelijke, maar ook met de menschelijke wet. Ik houd van de billijk- heid en de matiging. Ik raad den vrede aan. Ik prijs de schoone spreuk van Philostratus van Alexandrië: „De wijzen, indien ze maar de wijsheid behartigen, zijn elkander tot behoud". Ik handhaaf de christelijke vrijheid in de gevoelens over den godsdienst, zoo deze het fundament des geloofs ongeschonden en ongerept laten. Ik acht ook, dat het fundament des geloofs door geen andere leerregels en dogma's moet omschre- ven worden, dan die in de Goddelijke Schriften zeer duidelijk zijn voorgeschreven en bepaald, en waarvan zóór klaar gezien wordt, dat ze behooren tot het we- zen van den christelijken godsdienst.

P. D.

Confessie op rijm

Misschien stellen onze lezers prijs op de kennis van een latijnsch vers (hexameters, pentameters), afkom- stig uit den kring der Nassausche theologen, die in Dordrecht, ter synode van 1618/9 aanwezig waren, en waarin de inhoud van de Vijf Artikelen tegen de Re- monstranten in poëzie werd weergegeven:

Gratia sola Dei certos elegit ab aevo,
Dat certis Christum gratia sola Dei.
Gratia sola Dei fidei dat munera certis,
Certos stare facit gratia sola Dei.
Gratia sola Dei cum nobis omnia donet,
Omnia nostra regat gloria sola Dei.
Gloria sola Dei regat o te, Belgia, ocella
Orbis et invicta pace coronet agros.

Hier een vertalingspoging (Stemmen voor Godsd., Staat, Gesch. en Letterk., 1838, VI, 205 (Da Costa?):

't Is Gods genade alleen, die uitverkoort ten leven
Een vast bepaald getal, bestemd van eeuwigheid.
't Is Gods genade alleen, die Christus heeft gegeven,
Aan 't vast bepaald getal, ter heerlijkheid bereid.
't Is Gods genade alleen wier eeuwig alvermogen
't Waarachtig heilgeloof in Zijn gekenden werkt.
't Is Gods genade alleen, die trots geweld en logen
Hen steeds volharden doet en op den heilweg sterkt.
Terwijl dan Gods genade ons 't al verleent als gaven,
Zij ook Gods eer alleen het doel van ons bestaan.
Gods eer alleen beheerscht 't uw erfgrond, o Bataven,
Dat „ooglij van Euroop", en wille uw vrijheid staven,
U schenken eenen vree, die nimmer moog' vergaan.

Belijdenissen zal „Iemand ook bestaan" te „dichten".
Maar zestien puntjes niet.

K. S.

Verslag van de Conferentie

der Vereeniging van Predikanten bij de Gereformeerde Kerken
op Woensdag 29 September 1948

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

De jaarlijksche Invasie, welke in het laatst van de Septembermaand Kampen op haar grondvesten doet sidderen, werd ingezet door de voorhoede der predi- kanten, die in groot getal de gezellige, maar al reeds te kleine „grote zaal" van „Ons Gebouw" aan den Broederweg vulden, om daar samen de conferentie te houden, tot welke het Bestuur der Vereeniging allen had opgeroepen. De opkomst was best: van de ± 180 predikanten waren er ± 120 aanwezig. Er zijn er natuurlijk altijd verhinderd. Enkele dominees meenden zelfs, dat ze hun catechisaties er niet om mochten stop zetten, en vroegen verplaatsing naar den Vrijdag. Daar bleken echter al evenzeer groote bezwaren aan ver- bonden. Ook werd de gedachte geopperd, weer — als in de dagen van ouds — in de Paaschweek te verga- deren; maar veien vreesden, dat er dan nog meerderen verhinderd zouden zijn; en dus besloot de vergadering, in overgrote meerderheid, het op den Woensdag vóór den Theologische Hoogeschooldag te laten.

Onze Voorzitter leidde op de-hem-eigen-wijze de conferentie, in die wondere mengeling van diepen ernst en milden humor, die Ds D. van Dijk eigen is. De diepe ernst kwam o.m. uit in de woorden, die hij sprak ter gedachtenis aan twee leden der Vereeniging, ons door den HEERE ontnomen: Ds J. S. Post en Prof. Dr S. Greijdanus — woorden, welke de vergadering staande aanhoorde. De milde humor b.v. in de wijze, waarop hij Prof. Schilder, lector Ds D. K. Wielenga, en anderen in het zonnetje zette. Wat een taak, zoo'n vergadering van herders te leiden! Ik zal er verder maar niets meer van zeggen: de schapen der kudde zouden het niet gelooven. Maar ik beklaag den man, die straks — als de huidige Voorzitter periodiek aftreedt — hem ver- vangen moet; wat kwaliteiten den toekomstigen praeses ook zullen sieren, één ding mist hij zeker, en dat is „Douwe's" bazuinstem.....

Om alle zoo gevaarlijk kleven aan „groene kussens"

te voorkomen, treedt het Bestuur periodiek af, en is niemand herkiesbaar. Zoo waren dit jaar de tweede Voorzitter, Ds H. Meulink, en de Alg. Adjunct, Ds H. Veltman, aan de beurt van aftreding. Gekozen werden, met meerderheid van stemmen, Ds D. Vreugdenhil en Ds J. F. Sollie, zoodat het Bestuur thans aldus is samengesteld: Ds D. van Dijk, Voorzitter; Ds D. Vreugdenhil, 2e Voorzitter; Ds J. Smelik, Secretaris; Ds F. de Vries, Penningmeester; Ds J. F. Sollie, Alg. Adjunct.

Het voornaamste punt van het agendum werd ge- vormd door de aangekondigde „causerie" van Prof. Dr K. Schilder. De man, van wien voor „De Reformatie" een „verslag" werd gevraagd, zucht diep, terwijl hij den vorigen zin neerschrijft. Wat was het nu eigenlijk? Een „causerie"? Een „referaat"? Een „college"? Mis- schien omschrijf ik het 't beste aldus: de vormgeving was: een causerie — de waardschatting: een refe- raat — ons aller individuele bevinding: een col- lege.

„Eschatologische prediking" was het onderwerp, waarover Prof. Schilder gevraagd was, te spreken. En hier volgt dan een „verslag". Het is niet stenographisch opgenomen, en geplaatst buiten verantwoordelijkheid van K. S. De eindredacteur van ons blad zal misschien wel nu en dan 't hoofd schudden, wanneer hij dit „verslag" leest. Ik troost me echter met de gedachte, dat hij mij toch lekker niets maken kan: ik zit gelukkig niet als examinandus tegenover hem.....

Eschatologische Prediking.

Twee vragen dringen zich aan ons op: Kan en moet zij gebeuren? En: hoe moet ze gebeuren? De eerste vraag acht K. S. primair. Want we zijn nog lang niet klaar met het begrip „eschatologisch". Van niet-Geref. zijde is er aan dit begrip heel wat onzin vastgeknoopt.

En ook in eigen kring is er onzekerheid: de Dogmatiek is nog nooit gekomen tot afgrenzing van de eschata, van den „locus de novissimis".

Dikwijls verstaat men onder de eschata: wat aan de uiterste grens ligt van onze existentie: sterven, „tus- schentoestand", enz. Maar dan is er in de prediking evenveel recht voor de protologie: geboorte, crea- tianisme, traducianisme — en dit verbonden aan de eerste werken Gods. Dan heeft men 't dus over het eschaton van den mensch — maar dat is wat an- ders dan de eschata, die God in Zijn Raad voor Zijn kosmos vastgesteld heeft. En dan kunnen we ook spreken over mesologische prediking, dat is de prediking, die zich bezig houdt met het „midden van den tijd", Golgotha enz. Waarom zou men daarbij niet kunnen spreken over het individuele meson?

Een tweede moeilijkheid is, dat het begrip „eschatolo- gie" ligt onder den ban van de hedendaagsche Bar- thiaansche taal- en begripsverwarring. In dit verband wijst spr. op het „Handboek der Prediking" (verschenen bij Uitg. Mij „Holland"). Daarin komt een Barthiaansch artikel voor van Ds Tromp, waar- in hij leert, dat de geheele geloofsbelijdenis gezien moet worden in het licht van de „eschatologie". Ook in dit artikel „ta eschata" (meerv.) weer verward met „to eschaton" (enkelv.): God heeft aan ons allen de grens gesteld voor ons denken, en alle prediking stult op die grens af. In dezen gedachtegang wordt de eschatolo- gische prediking een exegese van de sacramenten, en de begripmatige omschrijving van den Woordinhoud wordt daarmee veroordeeld. Dit hangt samen met Barth's visie op het gescreven Woord: de Bijbel is slechts een gestalte van het levende Woord! In dit geval is de prediking alleen vruchtbaar, als zij de waarheid Gods verbergt. Eschatologische prediking is volgens deze „theologie": expressie van de Christelijke verwachting der gemeente. Het is eigenaardig, dat men in Barthiaansche kringen sterk is uitgevaren tegen Schleiermacher. Maar K. S. gelooft niet, dat men er in geslaagd is, dezen theoloog in 't hart van zijn opvattingen te treffen. Als men heel de confessie laat vallen onder het „verwachtingsaspect" van de gemeente, dan houdt men vol, wat Schleiermacher be- weerde: religie is subjectieve ondervinding van Gods waarheid. Als het geloovig subject God ontmoet — als men al wat men gelooft plaatst in 't licht der verwachting, dan wordt daarin God actueel in de ge- meente, zoo zegt men in die kringen. Maar dan wordt alle prediking, over wat voor stof ook, eschatologisch. De inhoud der prediking wordt dan bijzaak, de me- thode alles.

Spr. wil afsnijden de gedachte, dat eschatologische prediking zou te spreken hebben over ons „eschaton", bij ons sterven. Wat ons persoonlijk raakt, is geen eschatologische stof: deze term moet gereserveerd worden voor de „eschata" van het universum. Onder de eschatologische stoffen vallen die, welke de Schrift aan de orde stelt over die dingen, die God van plan is te doen in de historie van Kerk en wereld. Wat is, zoo gezien, eschatologische prediking? Is dat prediking over zulke stoffen — of een prediking over welke stof dan ook? Spr. trekt hier een parallel met Christolo- gische prediking: die is niet maar het spreken over Christus, Zijn Persoon, Zijn werk — maar prediking, bij welke Hij in het centrum staat. Indien dus de term „eschatologische prediking" zin zal hebben, dan moet elke stof geplaatst worden in het verband van wat Gods Raad in de toekomst besloten en geopenbaard heeft. Want het is niet mogelijk, grenzen aan te geven in de preekstoffen. Eindigt b.v. de protologische prediking bij Genesis 4? Volstrekt niet. De „Entscheidung" in de toekomst is geen andere dan de „Entscheidung" in het begin. Infra-lapsarisch gezien is er geen ver- schil tusschen primair- en secundair-entscheidend, want God Zelf kan van Zijn Entscheidung, die voor den „laatsten" tijd dezelfde is als voor den „eersten", niet meer af. Iemand, die een goede preek houdt b.v. over de Schepping tegenover de emanatie-leer, is evenzeer eschatologisch.

Daarom acht K. S. den term „eschatologische pre- diking" ge- en verbonden aan Jesus Christus. Dgt is niet prediking, die de toekomst voorspelt, maar dat is (naar de plaats, welke het „Muranatha" in- neemt in de profetie der H. S.) elke prediking, die de dingen van het heden plaatst in het licht van het feit, dat onze Kurios vandaag komende is. Zoo wordt b.v. ook de Advents-, en de Oudejaarsprediking eschatolo- gische prediking. Dat is profetische prediking: wat vandaag geschiedt plaatsen onder het geheel van wat de HEERE zegt in Zijn Woord over de gansche his- torie. Dat is harde noodzaak voor het verstaan van de „teekenen der tijden". Maar wat zijn dat? Alleen maar toekomst-perspectieven? Voorafgaande bewegin- jes in de wereld van wat straks een reuzenvorm aan- neemt? Volstrekt niet: als wij b.v. Abrahams leven be- zien onder Schriftuurlijk licht, dan hebben we de toeke- nen der tijden gezien, want Christus maakt „de tijden" in het geheel der geschiedenis. Als ik de toekomstige tijden bezie in het licht der Schrift, dan versta ik ze, in- dien ik ze zie in verband met wat in het verleden ge- beurde en wat vandaag geschiedt.

Hierbij kom ik als exegese voor groote moeilijkheden te staan. Wij zijn wel eens te haastig in het aanwijzen van de teekenen der tijden. B.v.: in de Apocalypse staan voorspellingen, die een belofte en een dreiging inhouden. Vandaag hebben we Stalin, U.N.O., Wereld- raad van Kerken, enz.: hoe moet ik nu het gebeuren